

Fan platformasi		
Fanning to'liq nomi: FUQARO MUHOFAZASI		
Fan kodi: FM3605	Fanga ajratilgan kreditlar (ECTS): 5	davomiyligi: 1 semestr
Kafedra: Sanoat ekologiyasi		
Fan qaysi yo'nalish talabalari uchun: 60720600-Materialshunoslik va yangi materiallar texnologiyasi (organik moddalar kimyo va neft-gaz sanoati) 60710500-Energetika (kimyo va oziq-ovqat sanoati) 60112400-Professional ta'lim oziq-ovqat texnologiyasi 60720300-Metrologiya, standartlashtirish va mahsulot sifati menejmenti (kimyo va oziq-ovqat sanoati) Biotexnologiya (oziq-ovqat, ozuqa, kimyoviy mahsulotlar va qishloq xo'jaligi) 60720300-Vinohilik texnologiyasi bijg'ish mahsulotlari va alkogolsiz ichimliklar texnologiyasi 60720100-Oziq-ovqat texnologiyasi (oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi) 60720200-Yog'lar, efir moylari va parfyumeriya-kosmetika mahsulotlari texnologiyasi 60720100-Oziq-ovqat texnologiyasi (oziq-ovqat xavfsizligi) 60720500-Funksional ovqatlanish va bolalar mahsulotlari texnologiyasi 60720400-Konservalash texnologiyasi 60711400-Texnologik jarayonlar va ishlab chiqarishni avtomatlashtirish va boshqirish (kimyo va oziq-ovqat sanoati) 60720700-Texnologik mashinalar va jihozlar (mebel va yog'ochsozlik sanoati)		
Fan ma'ruza o'qituvchisi:		
Fanga ajratilgan umumiy soatlar: 1 5 0	Email:	
Fan seminar mashg'ulotlari o'qituvchisi(lari)		
Prerekvizitlar: Kimyo sanoati va Tanlov turi: qo'shimcha fan umumta'lim kadrlarni tayyorlash		
<i>Fanning qisqacha bayoni:</i> Fan o'qitilishining maqsadi – bo'lajak mutaxassislariga har qanday favqulodda vaziyatlarda (tabiiy, texnogen, ekologik tusdagi) fuqarolar va hududlarni muhofaza qilish, jarohat olganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish hamda iqtisodiyot tarmoqlarini va moddiy boyliklarni zararlanishdan saqlash qoidalarini o'rgatish, atrofdagi butun borliq bir-biri bilan uzviy bog'liq ekanligi xaqidagi tushunchaga ega bo'lishdir.		

Fanning vazifasi – tabiatni asosiy qonunlari bilan tanishtirish, tabiiy ofatlarni kelib chiqishini (sel,to'fon, zilzila va h.k.), insoniyat faoliyati atrof muhitga ta'siri (iqlim o'zgarishi, cho'llanish va b.) va favqulodda vaziyatlarga olib kelishi, fuqarolarni favqulodda vaziyatlardan himoyalanih usullariga o'rgatish, favqulodda vaziyatlarda fuqarolar muhofazasini va moddiy boyliklarni asrashni tashkil etish, iqtisodiyot tarmoqlari barqaror ishlashini taminlash, ekstremal vaziyatlarda aholining hayot faoliyati xavfsizligini taminlash, shikastlangan hududlarda qutkaruv va birlamchi tiklov ishlarini olib borish, talafot olganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish va boshqa muhim vazifalarni bajara oladigan bilim, ko'nikma va kasbiy malakaga ega mutaxassislarni tarbiyalashga qaratilgan.

Fan yakunida talabalar quyidagi malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishadi:

➤ Talabalarga mehnatni muhofaza qilishni davlat va iqtisodiyot obyektlarini boshqarish tizimi, korxonalarda mehnatni muxofaza qilish bo'yicha ishlarni tashkil qilish va uning xuquqiy me'yoriylari haqida bilimga ega bo'lish.

- ISO 45001:2018 xalqaro standarti haqida ma'lumotga ega bo'lish
- Xonalarni va ish o'rinlarini attestasiya qilishning ahamiyati va maqsadlarini o'rganish.
- Mexnat muxofazasi bo'yicha tadbirlar turlari va ularni ishlab chiqish tartibi ko'maklashishni o'rganish **ko'nikmalariga ega bo'ladi.**

Ma'ruza mashg'ulotlari

Ma'ruza mashg'ulotlari katta sig'imli, multimedia qurilmalari bilan jihozlangan o'quv auditoriyalarida olib boriladi.

Amaliy mashg'ulotlar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada har bir akademik guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi, "Keys-stadi" texnologiyasi ishlatiladi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari yordamida uzatiladi. **Mustaqil ta'lim**

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar, guruh bilan ishlanmalar, referatlar tayyorlanadi.

№	Fan mavzulari	Ma'ruza soatlar hajmi	Amaliy mashg'ulot soatlar hajmi	Mustaqil ta'lim
1	"Favqulotda vaziyatlarda fuqarolar muhofazasi.			
2	Favqulodda vaziyatlar davlat tizimining vazifalari, aholining fuqaro muhofazasi sohasidagi huquq va majburiyatlarini			
3	Aholi va hududlarni favqulotda vaziyatlardan muhofaza qilishga oid qonun va qonun osti hujjatlarining mazmuni va mohiyati			
4	Tabiiy tUSDagi favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlarni o'rganish			
5	Tabiiy tUSDagi FV			
6	Texnogen favqulodda vaziyat sodir bo'lganda kimyoviy vaziyatni aniqlash va baxolash usullari;			
7	Texnogen tUSDagi favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlari			
8	Radiatsiyaviy vaziyatni aniqlash va baxolash usullari.			
9	Ekologik tUSDagi favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlari			
10	Radiatsiyadan muxofazalanish tamoyillari va usullari			
11	Favqulodda vaziyatlarda fuqaro muhofazasi tadbirlarini rejalashtirish			
12	Axolini muxofaza qilish usullarini o'rganish – jamoa ximoya vositalari bilan tanishish			

13	Fuqarolarni muhofaza qilishning asoslari va xususiyatlari.			
14	Jamoa ximoya vositalarida tashkil eiladigan xizmat ko'rsatish guruxlari (zvenolari) va ularning ishini tashkil etish			
15	Iqtisodiyot tarmoqlarni barqaror ishlashining asoslari			
16	Shaxsiy muxofaza vositalaridan foydalanishni o'rganish.			
17	Evakuatsiya qilingan aholini qabul qilish va joylashtirish			
18	Favqulodda vaziyat sodir bo'lgan xududda razvedka va qutqaruv ishlarini tashkil etishni			
19	Favqulodda holatlarda iqtisodiyot tarmoqlarida qutqaruv va birlamchi tiklov ishlarini tashkil etish.			
20	Qutqaruv ishlarini olib borishni o'rganish.			
21	OQQ va ular bilan bog'liq FV			
22	Fuqaro muxofazasi kunlari tadbirlarini tashkil etish va o'tkazishni o'rganish (Zilzila davrida xatti-xarakatlar va xavfsiz zonalarga evakuatsiya qilish)			
23	Aholini FM bo'yicha o'qitish			
24	Favqulodda vaziyatlar oqibatida shikastlangan axoliga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini o'rganish			
Jami		24	36	90

Asosiy adabiyotlar

1. A. Mark , P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Berman Press. Germaniya, 2014.
2. O'.R Yo'ldoshev va b. Mehnatni muhofaza qilish.O'quv qo'llanma -T.: Mehnat, 2005.
3. Ye.I. Ibragimov,S. Gazinazarova, O'.R. Yuldashev Mehnat muhofazasi maxsus kursi Darslik –T.: TKTI nashriyoti, 2014.
4. Razzoqov A.B.,Mamashev Sh. A., Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik –T.:“Iqtosodiyot” 2019.
5. A.A'zamov , T.Tursunov va b. Mehnatni muhofaza qilish. O'quv qo'llanma -T.: Sano-standart, 2013.
6. SH. M. Narziyev, SH.X.Kurbonov Hayot faoliyati xavfsizligi. O'quv qo'llanma. –T.: “Yangi nashr”, 2019. -234b.

Qo'shimcha adabiyotlar

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi farmoni.A
8. “Mehnat Kodeksi”. O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlari to'plami. –T.: 2005 y., 37-38 - son.

Axborot manbaalari

- [7. www.gov.uz](http://www.gov.uz)
- [8. www.lex.uz](http://www.lex.uz)
- [9. www.ziyonet.uz](http://www.ziyonet.uz)
- [10. www.akbt.uz](http://www.akbt.uz)

Kontakt soatlari*: mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish, ularni taqdim etish, zarur ma'lumotlar va turli materiallar bo'yicha savollarga quyidagi grafik asosida o'qituvchiga murojaat qilishingiz mumkin:

№	Kun	Vaqt	Xona
1.	Shanba	10.00 – 12.00	2/204